

FILAMENTOUS (VLÁKNITÝ) Io Karydi

Pobřežní město Hambantota na jihu Srí Lanky bylo zcela zdevastováno vlnou tsunami v prosinci 2004. Zabývala jsem se programem jeho obnovy s cílem vytvoření krajiny umožňující oživení místní ekonomiky a její rozmanitosti jako udržitelného a flexibilního kompromisu mezi formováním životního prostředí a ekonomickým růstem. Filamentous / The coastal town of Hambantota in the southern part of Sri Lanka was completely destroyed by the tsunami of December 2004. I was engaged in the program concerned with its regeneration, the creation of a landscape that diversifies and fosters the local economy, and that would permit a sustainable and flexible compromise between environmental conditioning and economic growth.

Londýnská škola Architectural Association se věnovala v akademickém roce 2005–06 v postgraduálním kurzu Krajinného urbanismu potřebám obnovy a opětovného osídlení východního pobřeží Srí Lanky, která byla v prosinci 2004 zasažena ničivou vlnou tsunami.

Ateliér obdržel zadání tohoto znění: „Je nezbytné pečlivě vymezit potenciální rizikové zóny, které by zabránily budoucím ztrátám na životech a majetku... nově navrhované socio-politické konfigurace současně přímo vyzývají k reinterpretaci tradičních vzorců prostorového rozložení osídlení, a to jak v makro-, tak v mikroměřítku.“¹ Následující návrh, který je alternativou k existujícím vládním plánům pro Hambantotu,² představuje urbanizační program rychlé obnovy pobřežní části města, rozkládající se na písčném hřbetu vloženém mezi moře a lagunu Karagan (obr. 1).

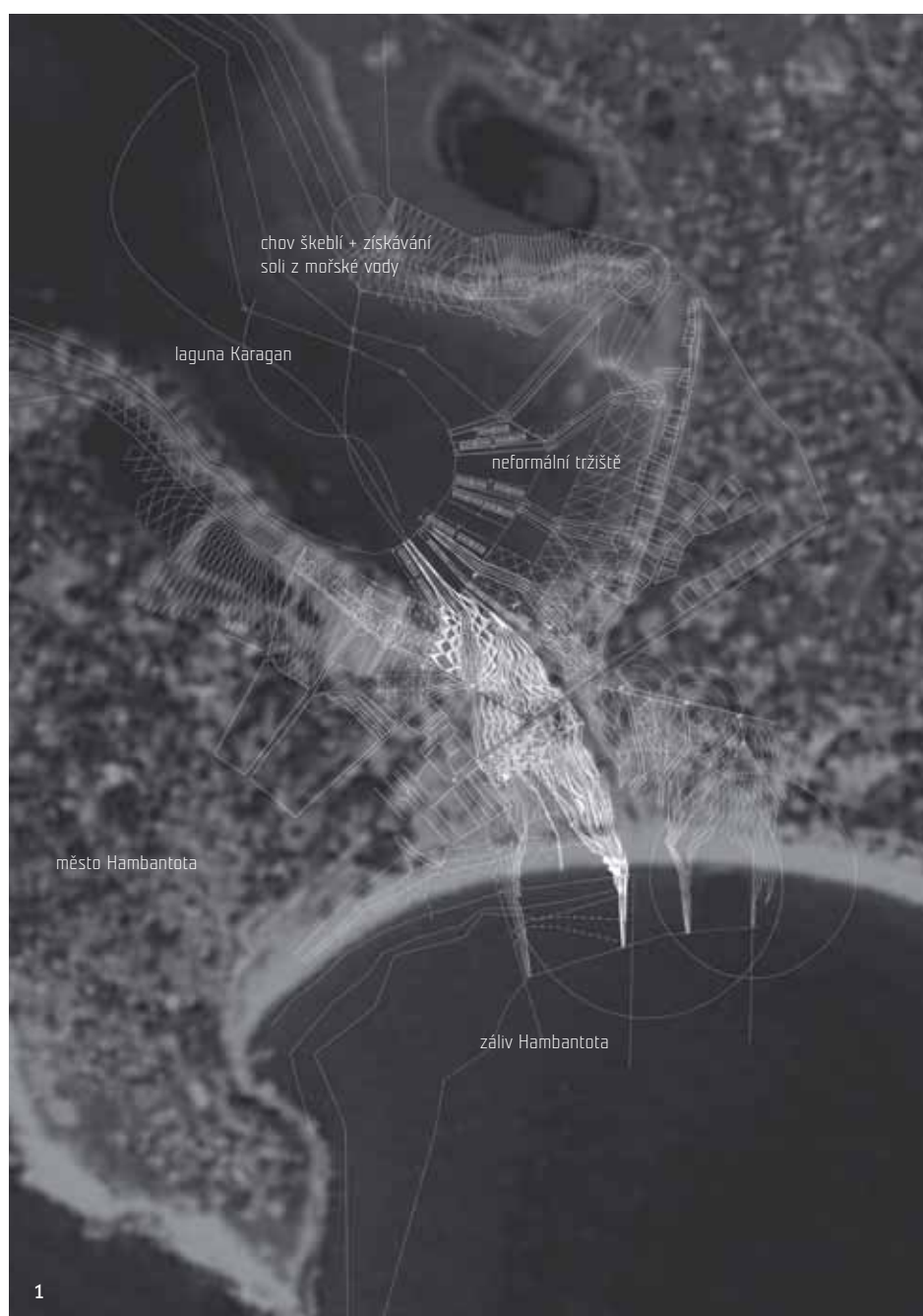
URBANIZAČNÍ PRINCIPY

Oblast, kterou vlna tsunami proměnila v ekonomickou poušť, se vytvořením podmínek pro rozmanitost stává oblastí dynamického přerozdělování. Návrh vychází z původních procesů určujících lokální ekonomiku a hledá takové ekonomické vztahy, které umožňují vytvoření nových městotvorných mixů. Cílem je nově formulovat rozložení terénu tak, aby spolu související oblasti mohly sloužit jako generátory či líhne nového podnikání, pro které je potřeba především rozlišit jednotlivé činnosti spojené s drobným rybolovem.

KROKY K VYTVOŘENÍ PLOŠNÉ STRATEGIE

Synergie Pruhy diferencovaných hustot jsou rozvinuty jako stopy činností podél dvou hlavních ekologických oblastí: přímořské zóny laguny Karagan a pobřežní části zálivu Hambantota. Tyto pruhy se podle své specifikace rozrůstají do oblastí neformálních aktivit, které spontánně vznikají kolem klíčových uzlů. Uzly pak slouží jako výchozí body pro vztahy přesahující hranice jednotlivých oblastí.

Koridory Systém nových vodních spojinic staví do popředí tři vzájemně související systémy: rybářský přístav, trh a vodní hospodářství, které mají přispět k znovuzískání lokální kontroly nad nabídkou a poptávkou. Pod koridory rozumíme lineární infrastrukturní elementy, mořská pobřeží sloužící produkci, mola a hráze, které jsou prodlouženy směrem do pevniny a slouží k organizaci a propojení obchodních aktivit.³



- ¹ Zadání postgraduálního ateliéru: Krajinný urbanismus, 2005–2006, www.aaschool.ac.uk.
- ² Oficiální plány byly očekávány se skepsí, protože vláda navrhuje realizaci nových urbanizačních programů ve vnitrozemí, což by vyžadovalo přesídlení celých původních rybářských komunit. Pobřeží naopak vyhrazuje pro obří přístav. Tento plán je typickým projektem postkatastrofního rozvoje, který udržitelné modely osídlení spíše rozbíjí, než vytváří, a navíc ohrožuje lokální hodnoty.
- ³ Han Meyer: *Město a přístav* (City and Port). Rotterdam 1999.
- ⁴ Jane Jacobs: *Smrt a život amerických velkoměst* (The Death and Life of Great American Cities). New York, 1961, Vintage books, 1991, viz kapiolu 7, *The Generators of Diversity*.

1 Io Karydi – Filamentous (Vlákny) / přepásání šije jako alternativní projekt regenerace upřednostňující tři vzájemně propojené systémy: vodní hospodářství, trh se zbožím a službami a pobřežní rybolov

2 pohled z ptáčích perspektivy směrem k nově vyhloubenému kanálu s plovoucí tržnicí a plochami pro vodní hospodářství

3 výzkum tektonického systému

4 plovoucí tržnice

5 plovoucí tržiště

IO KARYDI je řecká architektka, vystudovala Aténskou technickou univerzitu a magisterské studium na škole Architectural Association v Londýně (2006).

Vlákna Soustava neuzavřených lineárních koridorů, jejichž proměnlivá vzájemná vzdálenost vytváří oblasti různě velikých pozemků. Ta podporuje a organizuje cirkulaci výrobků a lidí a vymezuje rozsáhlý obchodní prostor, kde se město může prezentovat.

VYTVORENÍ „ALTERNATIVNÍHO PROGRAMU“ OBNOVY

Biopsie Hlavní urbanistické principy alternativního plánu pro Hambantotu jsou navrženy tak, aby rozvíjely symbiózu s dynamickými přírodními cykly – zejména s dlouhodobými dešti a s nimi spojenými povodněmi, neboť vlna tsunami není jedinou hrozbou. Hambantota leží v oblasti, pro kterou jsou typické neustálé změny a nejistota a kde střídání ročních období snadno ovlivňuje místní ekonomiku. Hambantota je součástí dynamického pobřežního prostředí utvářeného cykly eroze a ukládání navátých usazenin, kde se střídají povodně a následná sucha v souladu se dvěma monzunovými obdobími (*maha* a *yala*).

Nosný systém Přetvoření krajiny sleduje dvojí cíl: rozšířit a diferencovat programové možnosti a zároveň formovat životní prostředí. Modely růstu jsou rozlišeny podle programových a vodo-hospodářských požadavků. Cílem je vytvořit topografický systém, který by respektoval stávající profil krajiny a zároveň splnil podmínky navrhovaného uspořádání, čehož chce dosáhnout maximalizací efektu při minimalizaci zásahů do krajiny a minimalizaci časových a finančních nároků.

Lineární úprava terénu je ekonomická technika zemních prací spočívající v odstranění přebytků a zaplnění nedostatků, používaná při vytváření cest, stezek, odvodňovacích ploch a nádrží. Výsledkem je rozvíjející se lineární tvar, lineární výztuž, která je v rámci celé oblasti vysoce diferencovaná, avšak stále jasně vymezuje dobře odvodněné povrchy (hřbety) a pomalu odvodňující kanály (údolí). Diferenciace a opakování zakřivení a sklonu aplikované na obecný lineární lavicovitý terénní útvar vepsaný do kosodélníkové konfigurace vytvoří v dané oblasti systém, který je citlivý vůči vodohospodářským kritériím (odtok povrchové vody, řízení odtokového množství, dělení toku nebo dokonce kapacita nádrže za účelem zadržování sedimentů). Tím je vytvořen terén s optimalizovanými funkčními charakteristikami, který umožňuje regulaci obchodu a aktivit spojených s rybolovem tak,

že vytváří prostor pro lidskou činnost na odvodněných površích, ponechává prostor pro vegetaci (v pomalu odvodňujících údolích a kanálech), zmírňuje sedimentaci a únik vody, stabilizuje půdu a vyživuje pláže (obr. 3).

TOPOGRAFICKÉ PŘETVOŘENÍ

Technická přirozenost prototypického generátoru – tak jak se šíří na místě samém – vytváří organizační tkaninu, která přeměňuje stávající topografii na aktivně působící terén. Cílem této trojdimenzionální skeletové struktury je koordinovat rozličné funkční charakteristiky v místech s vyhraněnými specializacemi. Nejprve je daná lokalita přetvořena z hlediska hydrologických procesů. Kritéria vysoké účinnosti založená na nejnvhodnějších tvarech a jejich schopnosti čistit odtékající vodu a sedimenty vytvářejí geometrickou krajinu, základní kostru, která bude sloužit jako zkušební pole pro ostatní funkční cíle.

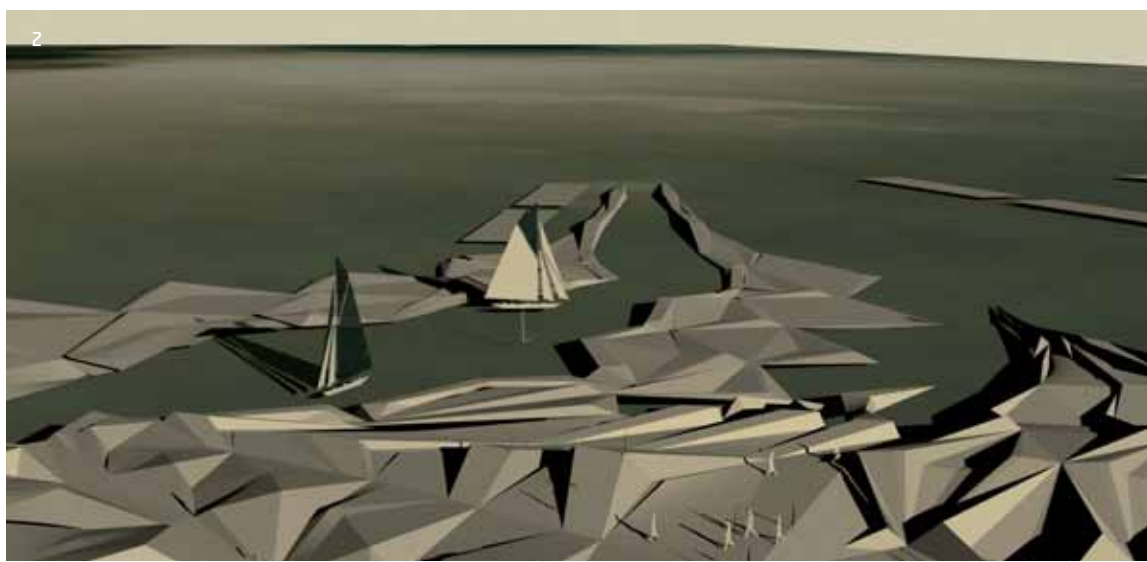
TVAROVANÝ TERÉN

Podle Jane Jacobsové „rozmanitost města umožňuje a podporuje ještě větší rozmanitost.“⁴ K dosažení podmínek pro rozmanitost je třeba vytvoření terénních formací, které budou sloužit jako přirozené generátory vzájemně souvisejících činností a využití. Tento projekt chce vytvořit oblast charakterizovanou sítí propojených činností, které vytvářejí tři systémy: vodní hospodářství, trh zboží a služeb a rybářský přístav.

a. Kanály s terminály lahovitého tvaru vtahují celý soubor činností spojených s vodou směrem do centra města. Tyto vodní cesty slouží jako tepny místní dopravy, zatímco soubor nádrží v blízkosti hlavní třídy představuje nové ekonomické příležitosti v podobě plovoucích trhů či specializovaných ústřicových trhů (obr. 2, 4).

b. Tržiště. Z koncentrované sítě malých pozemků vyrůstá rozšířená logistická zóna podnikání, která umožňuje operativně měnit využití území a současně podporuje plynulost tohoto využití. Zahuštěná ztužující síť se rozvíjí kolem hlavní třídy nabízející maximalizované uliční fronty pro tržní stánky i jiné služby (obr. 5).

c. Přístav, mola a pobřežní hráze jsou prodlouženy k pevnině, kde vytvářejí zhuštěný prostor pro různorodé rybářské aktivity. Namísto vytváření rozsáhlého přístavu koncipovaného jako klasický přístav pro plachetnice a motorové čluny upřednostňuje



návrh vytvoření infrastrukturních koridorů, které umožňují využít pláž k uspořádání lodí vytažených na pevninu do parcel. Prodloužení infrastrukturního prvku do pevniny umožňuje přímé spojení s tržištěm, zatímco „pasti na ryby“ – místa generování okamžitých ekonomických zdrojů – vznikají tam, kde se voda setkává se zemí.

SOULAD S EKOLOGICKÝM CYKLEM

Shora prezentovaný tříprvkový systém vodního hospodářství, rybolovu a trhu dotváří ekologický cyklus vzájemně propojených systémů, kde nový trh roste v souladu s environmentálními potřebami. Povrchové vody jsou ošetřeny vsakovacími pásy v podloží, organický odpad je používán k vyživování nádrží pro chov ryb, odtok z nepropustných povrchů a toxický odpad ze zón vodního hospodářství jsou zpracovány v čistících nádržích.

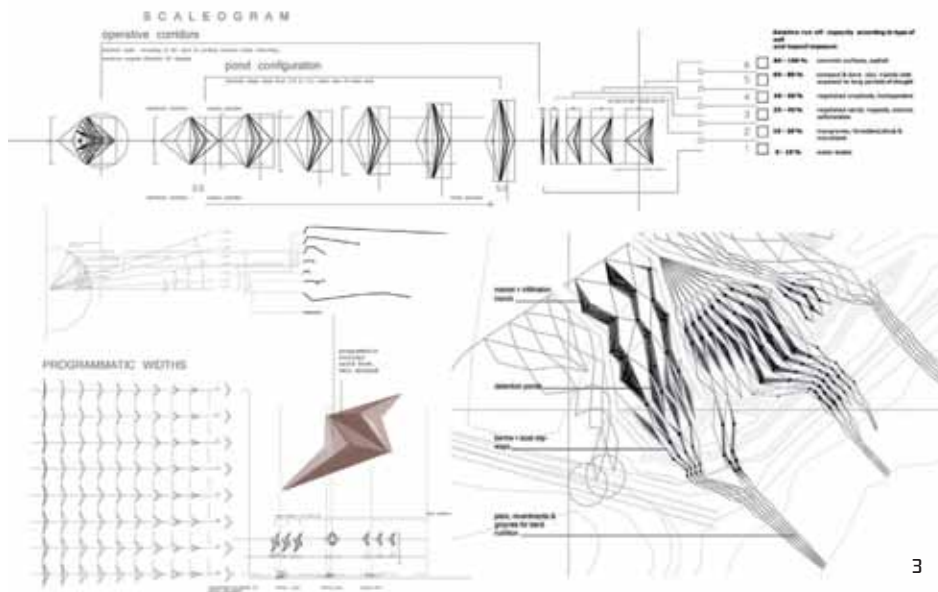
ZAVĚŘ

Spojením znalostí o místním společenství a geografických souvislostech a uvážením potenciálů rozvoje ve prospěch místní populace dospějeme k omezenému množství klíčových bodů, na které je nezbytně nutné brát ohled, pokud má naším cílem být vytvoření rámcového ekologického plánu rozvoje. K těmto bodům patří v první řadě závislost na pobřeží. Silně rozšířený drobný rybolov podél pobřeží Hambantoty představuje dostatečný důkaz komerční a ekonomické hodnoty pobřežní oblasti. Práce a kultura rybářů je závislá na blízkosti pobřeží. Potřeba vytvoření celkové strategie ochrany pobřeží proti přírodním nebezpečím, která ponechá dostatečný prostor pro rozvoj rybolovu a činností s ním souvisejících, je zjevná.

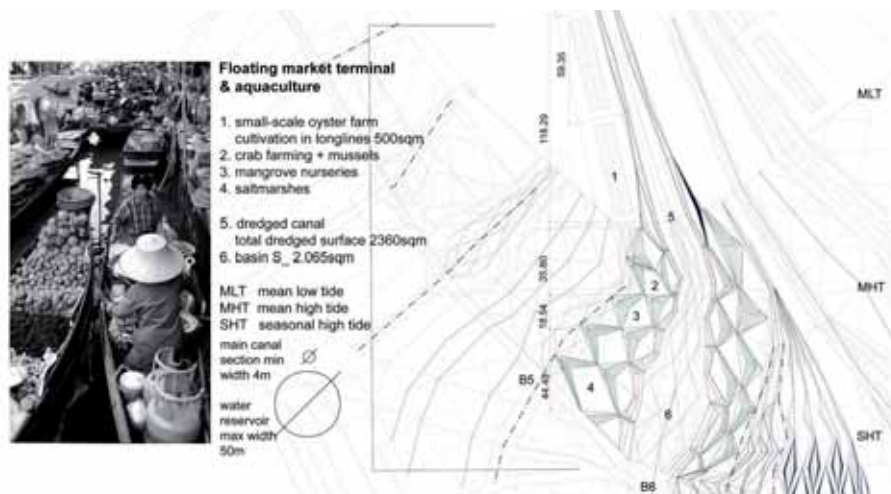
Zadruhé, nová výstavba po katastrofě způsobené vlnou tsunami musí zahrnovat alespoň minimální ochranu proti přílivovým vlnám, což odpovídá principům zeleného urbanismu. V tomto případě se jedná o nakupení rybářských komunit podél ochranného zeleného pásu, který vzniká v záhybech nízko položených vysušovaných povrchů.

Návrh rozvoje, který tu je prezentován, umožňuje dostát oběma bodům současně: částečně soběstačný ekologický program přirozené obnovy a ozdravení znázorněný na přiloženém topografickém profilu i rozmanitější model ekonomických aktivit a osídlení, který by byl udržitelný v oblasti, jež je neustále vystavena menším i větším přírodním nebezpečím. Operativní rámec návrhu předpokládá krátkodobá opatření, která podpoří revitalizaci stávajících rybářských komunit a umožní dlouhodobou a pestrou strategii ekonomického rozvoje. V tomto bodě se prezentovaný návrh zásadně liší od plánu současných místních politiků, který předpokládá vybudování obřího přístavu pro ropné tankery a nákladní lodě vybaveného překladištěm kontejnerů. Takový plán by zničil ekologii přírodní rezervace laguny Karagan jednou provždy. Navíc navzdory nadšení politiků a přes možnost vytvoření nových pracovních příležitostí v novém přístavu, všechny dosud provedené studie proveditelnosti hodnotí tento záměr jako nefinancovatelný. Tak vzniká prostor pro další výzkumy na poli systémů dynamické obnovy v blízké budoucnosti, které budou obsahovat spíše návrhy postupů než direktivní nařízení.

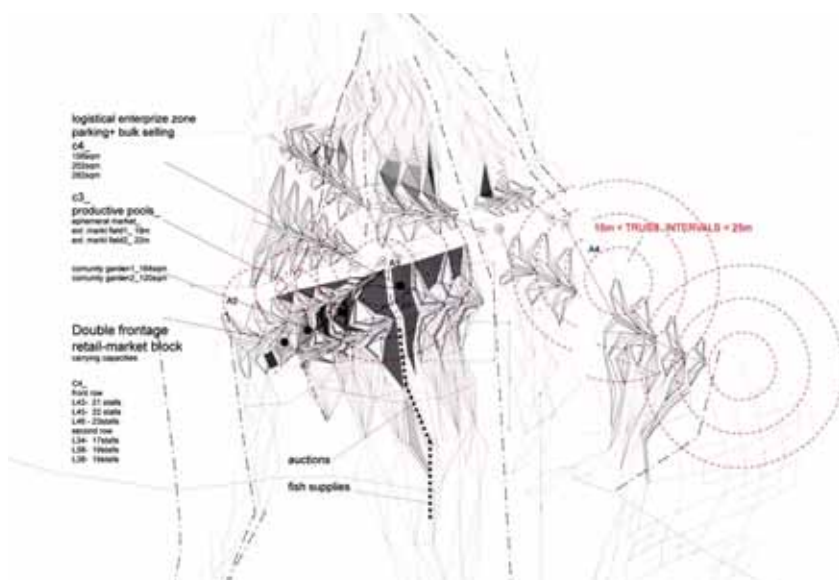
Překlad z angličtiny: Eva Trnková



3



4



5